

Akut behov for en plan for fremtidens plejeboligkapacitet

Ejnar var 92 år, blind, syg og utryg. Han kunne ikke længere tage vare på sig selv.

Dæk-Carl glemte at spise, drikke og at tage sin medicin og blev indlagt gentagne gange.

Connies far havde fremskreden demens, pacemaker, nyresygdom, dårligt syn og dårlig hørelse.

Alligevel fik de alle tre afslag på en plejehjemsplads, den dag de fik behov for en.

Med en kraftig vækst i antallet af de ældste ældre, men et næsten uændret antal plejeboliger, bliver det stadig sværere at få lov at flytte på plejehjem i Danmark. Når flere mennesker skal kæmpe om forholdsmæssigt færre pladser, bliver visitationskriterierne strammere – og efterhånden er det kun de allermest svækkede ældre, der slipper igennem det meget lille nåleøje.

Historierne herover er derfor kun et lille udpluk af de mange fortællinger om svækkede ældre, der har fået afslag gennem de senere år, og som derfor risikerer at skulle leve deres sidste tid i angst, ensomhed og utryghed.

Det er problematisk i et velfærdssamfund som vores, hvor vi bør kunne stole på den sociale kontrakt og kunne forvente, at vi ved at have bidraget til fællesskabet hele livet, kan få den hjælp, pleje og omsorg, vi har brug for, når vi bliver gamle.

Og det er skammeligt, at vi samtidig med denne stigende mangel på plejeboliger, ser konkurser af eksisterende plejehjem pga. uenigheder om økonomi¹.

Hvad blev der af mennesket i centrum?

Ældre Sagens forslag

Den nuværende plejeboligsituation er ikke et velfærdssamfund værdigt. Vi skal kunne stole på, at vi får den hjælp, vi har behov for, når vi har behov for den.

Anslået kommer der til at mangle op mod **25.000 flere plejeboliger inden 2030**. Med en så massiv mangel er der behov for, at alle kræfter går sammen om at finde en løsning. Kommuner og private aktører bør derfor i højere grad se hinanden som samarbejdspartnere med et fælles mål om at sikre boliger nok til ældre med behov for døgnpleje. Herunder bør potentialet for flere friplejehjem afsøges, da både pensionskasser og kapitalfonde har udvist stor interesse for at investere i plejeboligbyggeri.

Ældre Sagen foreslår, at Ældreministeriet nedsætter

en arbejdsgruppe, der dels kan identificere de barrierer, der er for etablering og drift af flere plejeboliger, og dels kan frembringe en plan for at udvide plejeboligkapaciteten i tilstrækkelig grad.

Planen skal tage højde for både finansiering, anlægs- og driftsbudgetter samt sikre gennemsigtighed om takstberegning og lige rammevilkår for hhv. kommunale plejehjem og friplejehjem.

Herudover skal der tages stilling til visitationskriterier og i højere grad lægges vægt på den ældres eget ønske.

Taskforcen bør sammensættes bredt af repræsentanter fra både Ældreministeriet, KL, ældreorganisationer, pensionselskaber, Dansk Industri, Dansk Erhverv samt non-profit velfærdsleverandører.

Hvilke indvendinger kan forslaget møde?

Falder fremtidens plejeboligbehov ikke pga. sund aldring?

Det korte svar er nej. Længe har der hersket en antagelse af, at vi danskere lever længere, men senest har Sundhedsstyrelsen konkluderet, at den stigende levealder ikke entydigt er lig med flere leveår med godt helbred. Tværtimod er der på flere områder faktisk en direkte negativ udvikling i tallene for ældres sundhed². Dermed vil fremskrivning af plejeboligbehov, baseret på antagelsen om sund aldring, ikke give et retvisende billede.

Vil ældre ikke helst blive "længst muligt" derhjemme?

Det er helt korrekt, at udsigten til at komme på plejehjem ikke står øverst på danskernes ønskeseddel; ifølge Ældre Sagens Fremtidsstudie fra 2021 svarer kun to ud af ti af de 50-89-årige, at de foretrækker ældre- eller plejebolig, når de bliver spurgt om, hvor de helst vil bo, hvis de på et tidspunkt får svært ved at klare sig selv³. Ikke desto mindre bliver det for nogle (ældre såvel som pårørende) nødvendigt med tiden at erkende, at det ikke længere er forsvarligt og trygt, at den ældre bor alene.

Hvordan kan der være mangel på plejeboliger, når ventelisterne ikke bliver længere?

Ventelisterne illustrerer alene forholdene for de borgere, som kommunen har visiteret/godkendt. Men den siger intet om efterspørgslen eller antallet af afslag, kommunen selv har givet. En kort venteliste kan dermed lige så vel være et udtryk for en meget stram visitation i kommunen, hvor mange ansøgere vendes i døren. Senest har VIVE i en rapport fra 2023 belyst udfordringerne ved visitation⁴.

Er friplejehjem ikke bare en pengemaskine?

I Danmark er de fleste friplejehjem etableret som selvejende institutioner (fx Mariehjemmene, OK Fonden og Danske Diakonhjem). De arbejder non-profit, hvilket betyder, at der ikke kan trækkes et overskud ud af driften.

Vælger friplejehjemmene ikke kun de mest friske ældre – såkaldt "cherry picking"?

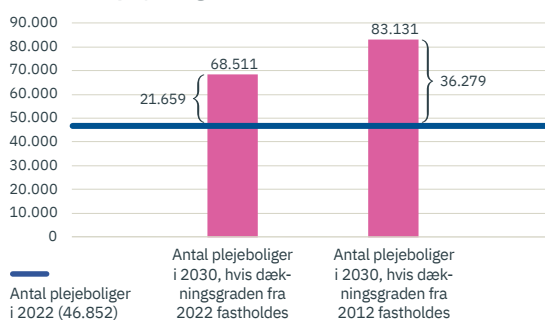
Kommunerne har mulighed for via en samarbejdsaftale med de enkelte friplejehjem at få anvisningsret til en eller flere boliger på friplejehjemmet. Det betyder altså, at kommunen kan henvise ældre fra ventelisten til en plads på friplejehjemmet, helt ligesom de kan henvise til et kommunalt plejehjem. Dernæst er det vigtigt at huske, at man for overhovedet at komme på venteliste til en plejebolig, skal godkendes af den kommunale visitation – så de friske ældre, finder man slet ikke på ventelisterne.

2 <https://www.sst.dk/da/nyheder/2021/rapport-ser-paa-sundhedstilstanden-hos-aeldre>
3 <https://www.aeldresagen.dk/presse/viden-om-aeldre/fremtidsstudiet/fremtidsstudiet-2021>
4 <https://www.vive.dk/da/udgivelser/visitation-paa-aeldreomraadet-19113/>

Fakta

- Antallet af plejeboliger er ikke fulgt med den demografiske udvikling: mens antallet af +80-årige de seneste 10 år er steget med 26,5 procent, er antallet af plejeboliger tilsvarende kun steget med 4,1 procent. Det betyder i praksis, at der er mange flere potentielt plejkrævende ældre i forhold til antallet af plejehjemspladser. Frem mod 2030 bliver gabet kun endnu større, da andelen af de ældste ældre er støt stigende. Hvis vi skal bevare samme dækningsgrad som i dag, skal der bygges knap 22.000 flere plejeboliger inden 2030 – hvilket svarer til en øgning af plejeboligmassen med 46,5 procent. Og det kun for at opretholde et status quo, som allerede giver problemer.

Fremtidens plejeboligbehov

- Det er op til den enkelte kommune at fastsætte visitationskriterier for plejeboliger. Det betyder, at kommunen selv kan styre, hvor mange den godkender til ventelisten til en plejehjemsplads.
- Friplejehjem oplever, at takstforhandlinger med kommunerne er både konfliktfyldte og komplekse, hvilket bl.a. kan resultere i, at takstberegningerne er urealistisk lave og ikke kan dække de faktiske omkostninger til at drive plejehjem⁵. Udover konkurser af eksisterende plejehjem kan det potentielt afholde investorer og velfærdsleverandører fra at byde ind på nybyggeri og drift.

5 <https://www.altinget.dk/aeldre/artikel/vive-med-ny-evaluering-vi-skal-tale-om-hvordan-friplejehjem-og-kommuner-ligestilles-oekonomisk>

Yderligere oplysninger:

Seniorkonsulent Nina Bruun, mobil: 26 85 31 10, mail: nb@aeldresagen.dk

